

Вугілля басейнів України.
Класифікація продуктів переробки
твердого палива.
Правила зберігання й обліку

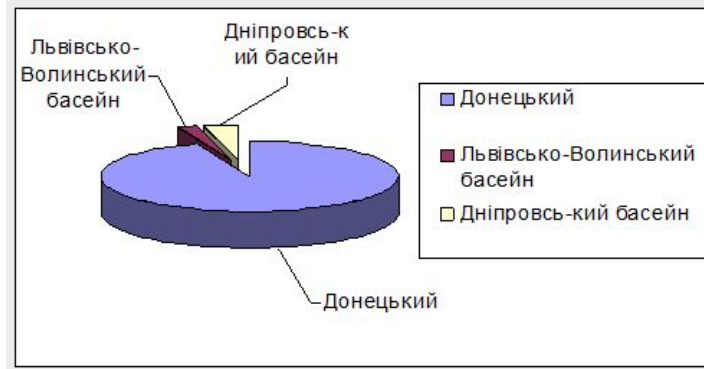
Запаси вугілля на території України зосереджені в основному в трьох басейнах: Донецькому, Львівсько-Волинському та Дніпровському. В загальних запасах вугілля в Україні (117,1 млрд. т) найвища питома вага належить Донецькому басейну — 87,0% (101,9 млрд. т), Львівсько-Волинському та Дніпровському — відповідно 2,0% (2,3 млрд. т) та 3,5% (4,1 млрд. т).

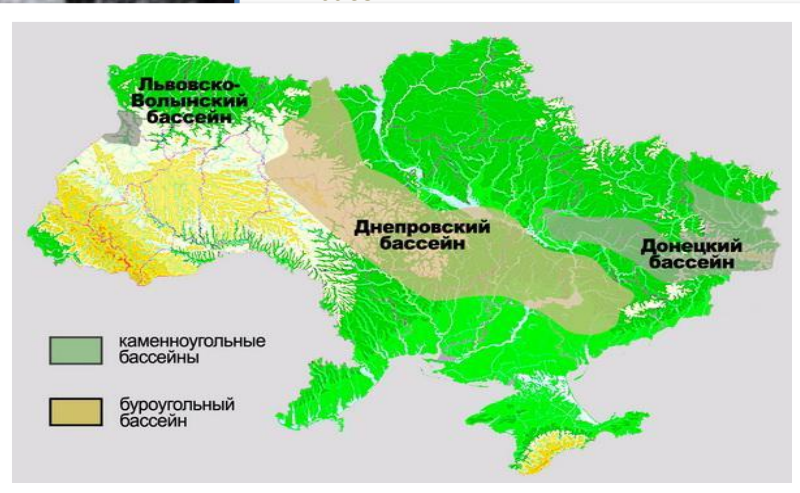
Крім того, запаси вугілля є на території Харківської і Полтавської областей — 8,7 млрд. т та Закарпатської вугленосної площі — 0,2 млрд. т. Із загальних запасів 42,5 млрд. т віднесено до прогнозних ресурсів.

Запаси вугілля в Україні цілком достатні для задоволення власних потреб і забезпечення експортних поставок. Однак складні гірничо-геологічні та технологічні умови розробки вугільних родовищ України, в першу чергу Донбасу, суттєво впливають на економічну ефективність виробництва у вугільній промисловості.

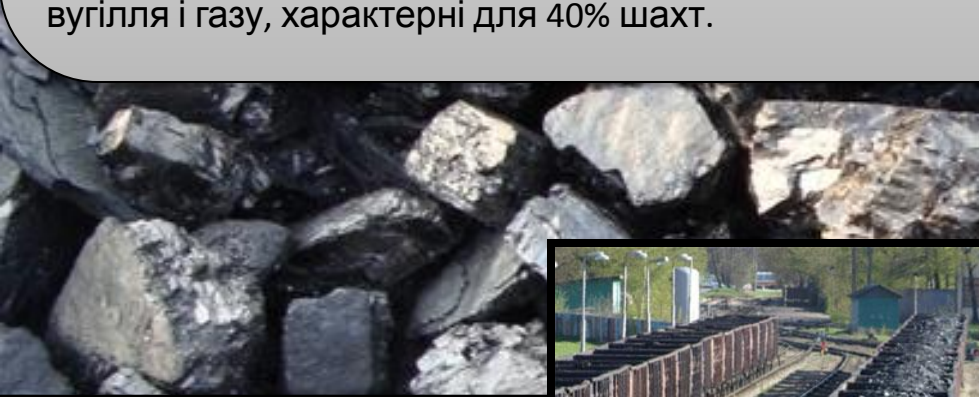

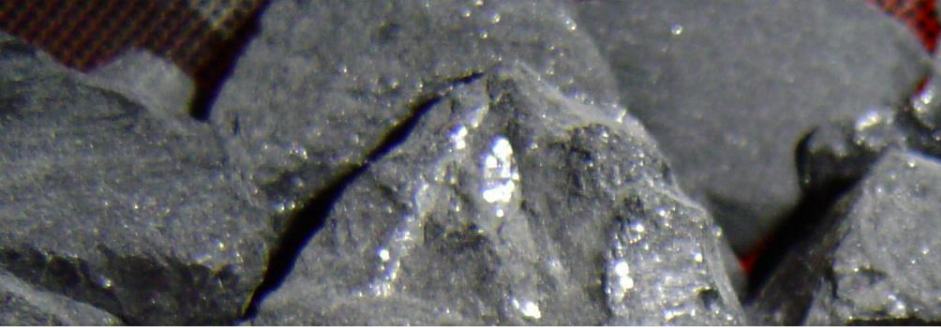
басейни	Запаси всього		Балансові запаси				За балансові запаси			
	млрд	%	A + B + C, млрд. т		C ₂ млрд. т		Всього млрд. т		млрд. т	
				%		%		%		%
Україна	117,1	100,0	45,7	100,0	11,2	100,0	56,9	100,0	17,4	100,0
Донецький басейн	101,9	87,0	42,2	92,3	10,7	95,5	52,9	93,0	16,7	96,0
Львівсько-Волинський басейн	2,3	2,0	1,2	2,6	0,25	2,2	1,5	2,6	0,4	2,3
Дніпровський басейн	4,1	3,5	1,9	4,2	0,25	2,2	2,2	3,9	0,2	1,1

За даними Державного балансу запасів корисних копалин України (вугілля).

Наведені в табл. дані характеризують стан вугільних басейнів України. Вони свідчать про те, що геологічні запаси вугілля в Донецькому басейні зосереджені переважно в тонких і надто тонких пластах потужністю до 1,2 м. Середня глибина розробки родовищ наближається до 700 м, а максимальна — становить 1400 м. На горизонтах понад 600 м функціонує майже 60% шахт, на частку яких припадає понад половини всього видобутого вугілля. Пласти, які вважаються небезпечними щодо раптових викидів вугілля і газу, характерні для 40% шахт.

Умови розробки вугільних пластів Львівсько-Волинського і Дніпровського басейнів більш сприятливі. Максимальна глибина розробки пластів Львівсько-Волинського басейну становить 550 м, а потужність пластів вугілля — від 1 до 1,5 м. Небезпека раптових викидів вугілля і газу майже відсутня. Разом з тим зольність видобутого вугілля (47,6%) значно перевищує аналогічний показник в Донбасі (36,2%) і до того ж запаси вугілля досить обмежені (2,0% усіх запасів вугілля України).

Показники	По Мін-вугле-прому	Донецький басейн	Львівсько-Волинський басейн	Дніпровський басейн
Промислові запаси вугілля кат. А + В+ С ₁ млрд . т	45,7	42,2	1,2	1,9
Розроблювані і підготовлені до освоєння запаси, млрд. т	23,3	21,5	0,7	0,8
Середня потужність розроблюваних пластів, м	1,18	1,06	1,24	3,27
Максимальна глибина розробки, м	1400	1400	550	100
Мінімальна глибина розробки, м	24	123	345	24
Середня глибина розробки, м	651	692	456	77
Виробничі потужності, млн. т	115,1	109,1	4,0	2,0
Видобуток вугілля, млн. т	75,9	70,9	3,6	1,4
в тому числі: коксівного, млн. т	31,6	31,6		
енергетичного, млн. т	44,3	39,3	3,6	1,4
Зольність видобутого вугілля, %	36,0	36,2	47,6	21,7
Середньо спискова чисельність НИМ, тис. чол.	428,0	403,2	19,3	5,5

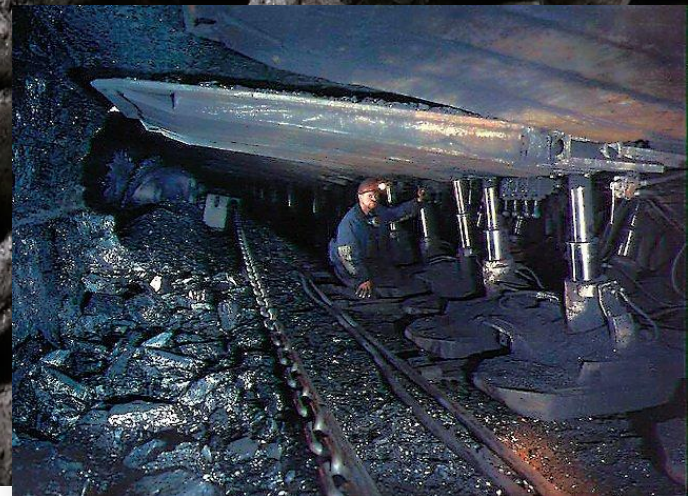
В Дніпровському басейні зосереджені запаси бурого вугілля, яке на відміну від кам'яного має більш низьку теплотворну здатність і які споживаються населенням на комунально-побутові потреби. Розробка буровугільних родовищ проводиться підземним та відкритим способом. Частка відкритих розробок становить 88,2%. Глибина залягання пластів невелика — максимальна 100 м. Середня глибина розробки пластів на шахтах сягає 90 м, на розрізах — 64 м. Зольність видобутого вугілля нижча, ніж у Донбасі та Львівсько-Волинському басейні і становить 21,7%, однак запаси вугілля також невеликі (3,5% від усіх запасів вугілля України).

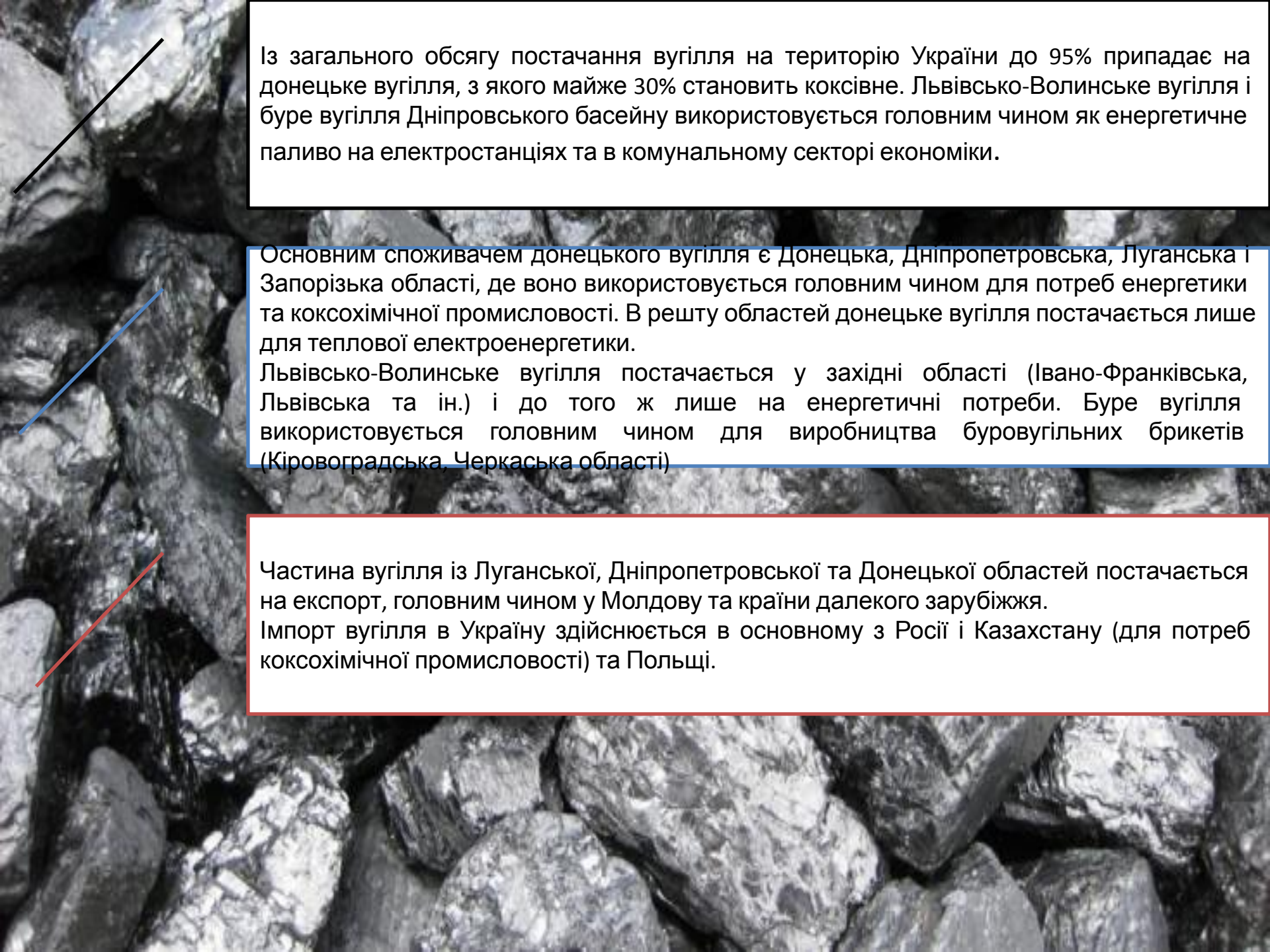
Великий вплив на ефективність роботи галузі має стан виробничих фондів шахт. Сьогодні до 40% шахт працює понад 50 років, а найбільш старі шахти мають строк служби понад 70 років. Лише 8% шахт експлуатуються менше 20 років. Незважаючи на значний строк експлуатації шахт, обсяги реконструкції і будівництва нових шахт з 1975 р. стали різко зменшуватися. За останні 15—20 років у Донбасі не було закладено жодної шахти, у Львівсько-Волинському басейні — одна, в Дніпровському басейні — один розріз. Остання масова реконструкція вугільних шахт була проведена у другій половині 60-х — на початку 70-х років. Тоді вона була здійснена на 25% підприємств.

Однією з причин такого важкого стану було обмеження капітальних вкладень на оновлення виробничих потужностей вугільної промисловості України. Це пов'язано з тим, що протягом трьох останніх десятиліть вся інвестиційна діяльність у вугільній промисловості була орієнтована на розвиток видобутку вугілля у східних регіонах колишнього СРСР.

Усе це і визначило різке гальмування процесу оновлення виробничих потужностей і погіршення структури шахтного фонду в Україні.

Із загального обсягу постачання вугілля на територію України до 95% припадає на донецьке вугілля, з якого майже 30% становить коксівне. Львівсько-Волинське вугілля і буре вугілля Дніпровського басейну використовується головним чином як енергетичне паливо на електростанціях та в комунальному секторі економіки.

Основним споживачем донецького вугілля є Донецька, Дніпропетровська, Луганська і Запорізька області, де воно використовується головним чином для потреб енергетики та коксохімічної промисловості. В решту областей донецьке вугілля постачається лише для теплової електроенергетики.

Львівсько-Волинське вугілля постачається у західні області (Івано-Франківська, Львівська та ін.) і до того ж лише на енергетичні потреби. Буре вугілля використовується головним чином для виробництва буровугільних брикетів (Кіровоградська, Черкаська області)

Частина вугілля із Луганської, Дніпропетровської та Донецької областей постачається на експорт, головним чином у Молдову та країни далекого зарубіжжя. Імпорт вугілля в Україну здійснюється в основному з Росії і Казахстану (для потреб коксохімічної промисловості) та Польщі.

Тверде паливо і продукти його переробки.

Буре вугілля – поділяється на лігніти, землисте та смолисте. Воно термічно нестійке, має низьку твердість і міцність. Наймолодше з них — лігніти. В залежності від вмісту вологи поділяються на групи: Б1 - більше 40% вологи, Б2 - 30...40% вологи, Б3 - до 30% вологи. За виходом смоли поділяються на підгрупи: I - вихід смоли до 10%, II - 10... 20%, III - більше 20%

Кам'яне вугілля - геологічно найстаріше паливо з високими якісними характеристиками. Найбільш якісне — антрацит.

До твердого палива відносять викопне вугілля (кам'яне і буре), горючі сланці, торф, деревину та штучні види: кокс, напівкокс, термоантрацит і деревне вугілля. Цінність палива і економічна ефективність використання визначається його складом і властивостями

Торф— геологічне наймолодше паливо енергетичного призначення. Використовують для виробництва добрив, будівельних матеріалів та як хімічну сировину

Горючі сланці - продукт перетворення органічного мулу (сапропелю) на дні водойм. Характеризується як паливо з великим вмістом сірки, вологи та золи. Використовують в якості енергетичного палива та хімічної сировини для виробництва бензину, сланцевого газу, бітуму, сланцевого масла тощо.

4.1. За здатністю до окислення вугілля поділяється на чотири групи:

I група - вугілля найбільш стійке до окислення і не самозаймається під час зберігання;

II група - вугілля стійке до окислення і може самозайматися в окремих випадках;

III група - вугілля середньої стійкості до окислення і самозаймання;

IV група - вугілля нестійке, з підвищеною активністю до окислення і самозаймання.

4.2. За умовами зберігання вугілля поділяється на дві категорії:

категорія "А" - не потребує пошарового ущільнення під час формування штабеля (антрацити всіх сортів та окремі види кам'яного вугілля, що належать до I і II груп);

категорія "Б" - потребує обов'язкового ретельного ущільнення кожного шару вугілля (окремі види кам'яного вугілля III і IV груп та буре вугілля).

Суміші вугілля різних категорій належать до категорії "Б".

4.27. Допускається зберігання вугілля державного резерву разом (в одному штабелі) з вугіллям, що зберігається на складах підприємств - відповідальних зберігачів згідно з галузевим нормативним документом СОУ-Н МПЕ 40.1.44.101:2005 "Вугілля на відкритих складах електростанцій. Інструкція із зберігання", затвердженим [наказом Міністерства палива та енергетики України від 21 червня 2005 року N 274](#) (далі - СОУ-Н МПЕ 40.1.44.101:2005).

4.31. Температура в штабелях не повинна перевищувати 45° С. У разі виявлення температури вище 45° С нагляд за температурним режимом повинен здійснюватися щодня до стабілізації температури на рівні нижче 45° С.

4.37. Граничні строки зберігання вугілля в ущільнених штабелях місткістю 100000 тонн і більше становлять: 6 років - для вугілля I групи, 4 роки - для вугілля II групи, 3 роки - для вугілля III групи і 1 - 2 роки - для вугілля IV групи, а у штабелях місткістю менше ніж 100000 тонн: 2 - 3 роки - для вугілля I групи, 1,5 року - для вугілля II групи, 1 рік - для вугілля III групи, півроку - для вугілля IV групи згідно із СОУ-Н МПЕ 40.1.44.101:2005.

Дякую за увагу !!!